

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Бургаз М. І., Безик К. І.

ПОКАЖЧИК
ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«РИБАЛЬСТВО»

Навчальний посібник

Одеса
Одеський державний екологічний університет
2020

Б 90
УДК 639.2

Затверджено Вченою радою Одеського державного екологічного університету Міністерства освіти і науки України як навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю Водні біоресурси та аквакультура (протокол №7 від 24.09.2020 р.)

Рецензенти:

1. Завідувач кафедрою Океанології та морського природокористування, д.г.н., проф., Берлінський М.А.,
2. Український науковий центр екології моря, старший науковий співробітник к.х.н., Орлова І.Г.

Бургаз М. І., Безик К. І.

Показчик основних термінів і понять з навчального курсу «Рибальство»: навчальний посібник. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 40 с.

Навчальний посібник «Показчик основних термінів і понять з навчального курсу «Рибальство»» для студентів бакалаврського рівня підготовки авторів присвячений термінологічній базі навчальної дисципліни «Рибальство», що сприятиме розумінню і засвоєнню матеріалу дисципліни, глибинному пізнанню природи, характеру функціонування терміносистем.

ISBN 978-966-186-080-2

© Бургаз М.І., Безик К.І. 2020
© Одеський державний екологічний університет, 2020

Навчальне електронне видання

Бургаз Марина Іванівна
Безик Ксенія Ігорівна

**ПОКАЖЧИК
ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«РИБАЛЬСТВО»**

Навчальний посібник

Видавець і виготовлювач
Одеський державний екологічний університет
вул. Львівська, 15, м. Одеса, 65016
тел./факс: (0482) 32-67-35
E-mail: info@odeku.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5242 від 08.11.2016

ЗМІСТ

Передмова	4
Українська абетка	4
<i>А</i>	5
<i>Б</i>	6
<i>В</i>	7
<i>Г</i>	12
<i>Д</i>	14
<i>Е</i>	15
<i>Є</i>	16
<i>Ж</i>	16
<i>З</i>	16
<i>И</i>	18
<i>К</i>	19
<i>Л</i>	21
<i>М</i>	23
<i>Н</i>	25
<i>О</i>	26
<i>П</i>	27
<i>Р</i>	29
<i>С</i>	32
<i>Т</i>	33
<i>У</i>	34
<i>Ф</i>	35
<i>Х</i>	35
<i>Ц</i>	36
<i>Ч</i>	36
<i>Ш</i>	37
<i>Щ</i>	37
<i>Ю</i>	37
<i>Я</i>	37
Перелік використаної літератури	39

ПЕРЕДМОВА

Метою вивчення дисципліни «Рибальство» є набуття студентами теоретичних знань у галузі сучасного стану сировинної бази рибної промисловості та вивчення основних принципів і способів використання живих ресурсів у водоймах різного типу; ознайомлення з рибальськими матеріалами, знаряддями лову різних видів риб, принципами ефективного ведення промислового лову, способів зберігання знарядь лову, правилами сучасного аматорського і спортивного рибальства та особливості їх застосування у водоймах різного типу; оволодіння технологією виготовлення знарядь лову, методами розрахунку матеріалів для різних типів знарядь лову; аналіз та узагальнення результатів досліджень.

При викладанні дисципліни «Рибальство», як і будь-якої іншої, важливим є формування у студентів термінологічної бази, що сприятиме розумінню і засвоєнню матеріалу дисципліни, глибинному пізнанню природи, характеру функціонування терміносистем – тієї метамови, яка опредметнює у слові наукову галузь (її важливі риси, структуру, наукові здобутки й особливості формування наукового знання).

У цьому покажчику основних термінів і понять акцент зроблено на тих основних термінах, якими оперують при вивченні рибальства, бо від рівня їх [термінів] засвоєння студентами залежатиме розуміння ними основних принципів та способів використання живих ресурсів у водоймах різного типу.

Усі термінологічні одиниці розміщено в алфавітному порядку.

Показчик основних термінів і понять підготовлений із метою охоплення знань навчальної дисципліни «Рибальство», яка висвітлює питання закономірностей розподілу у водному середовищі основних видів промислових риб, які є базовими для рибної промисловості Світового океану.

УКРАЇНСЬКА АБЕТКА

*Аа Бб Вв Гг Дд Ее Єє Жж Зз Ии Іі Її Йй Кк Лл Мм
Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъь
Юю Яя*

А

Абіссаль – це зона глибоководної частини океану, яка включає материковий схил і ложе, в межах глибини від 3000 до 6000 м

Абіссапелагіаль– це шар води морів і океанів, тобто пелагіаль, глибша від батіпелагіалі

Абориген – корінний мешканець певної місцевості (водойми), який існує в ній з прадавніх часів.

Аератор – пристрій для збагачення води киснем.

Аероби – організми, здатні до існування тільки в середовищах, що містять вільний кисень.

Аквакультура (від лат. *aqua* – вода й культура – оброблення, розведення, вирощування)– цілеспрямоване використання водойм для отримання корисної біологічної продукції (водоростей, молюсків, ракоподібних, риб, інших гідробіонтів) шляхом штучного розведення і вирощування. Для вирощування промислових організмів в морському середовищі використовується термін **Марикультура**.

Акваторія – ділянка водної поверхні певної водойми або її частини (порту, затоки, моря) у визначених межах.

Акведук – гідротехнічна споруда для подачі води поверхневим шляхом через річку, канал, яр тощо.

Акліматизація – морфологічні або фізіологічні зміни організму у відповідь на тривалу зміну середовища або пристосування організмів до нового середовища.

Акліматизаційні заходи – це заходи, які передбачають підвищення природної біологічної продуктивності водойм шляхом вселення в них різних гідробіонтів.

Активні міграції риб – це міграції молоді та дорослих риб, які поділяються на: міграції кормові - до місць нагулу або за об'єктами харчування, що переміщуються; міграції нерестові - в райони ікрометання; міграції зимувальні - в райони зимівлі.

Активність водообміну – швидкість поновлення окремих компонентів гідросфери, яка виражається кількістю років, необхідних для їх повного поновлення.

Активний мул – мул, який насичений бактеріями та іншими мікроорганізмами, що здатні розкладати забруднювальні воду речовини (переважно органічної природи).

Ареал – область поширення на земній поверхні систематичної групи живих організмів або спільнот, в межах якої проходить повний цикл їх розвитку.

Асфіксія риб – замор риб. Виникає за відсутності або недостатній кількості кисню у воді. Основні ознаки: риба непокоїться, підходить до

поверхні води, заковтує повітря. За тривалого низького вмісту кисню (2,0-0,5 мг/л) риба гине. Спостерігається блідість і набрякання зябер, рот і зяберні кришки у риби відкриті.

Б

Баланс екологічних компонентів – кількісне співвідношення екологічних компонентів, що забезпечує екологічну (природну) рівновагу певного типу і дає змогу формуватись і утримуватись екосистемі певного типу.

Балансир – штучна приманка, що імітує маленьку поранену рибку, яка кидається з боку в бік. Зовні нагадує воблер. У хвості і голові приманки, жалом вгору, встановлені одинарні гачки.

Балінд – одна з місцевих назв білизни (жереха) на Закарпатті.

Балкові (рельєфні) стави – водойми, які наповнюються весняними талими водами і частково дощовим припливом. Створюються у суходільних балках, які мають стік весняних вод.

Банка – мілина, частина морського дна, над якою глибина моря значно менша, ніж у її оточенні.

Бар – обмілина в гирлі річки.

Бардиш – місцева назва чехоні на Дону.

Басейн – 1) невелика штучна водойма; 2) площа суші, з якої стікають у дану водойму підземні та поверхневі води.

Батіаль – це зона глибоководної частини океану, яка включає материковий схил і ложе, в межах глибини (починається на глибині 200-500 м і закінчується на глибині до 3000 м).

Батіпелагіаль – це шар води морів і океанів, тобто пелагіаль, глибша від епіпелагіалі до нижньої межі батіалі

Бентос – організми, які живуть на поверхні або в товщі ґрунту водойм різних типів.

Бентосні організми – це населення водойм, що мешкає на дні водойми

Бентофаги – риби, які живляться рослинними або тваринним бентосом (осетр, стерлядь, севрюга, короп, лящ та ін.).

Б'єф – ділянка річки, розташована вище або нижче від водопідпірної гідротехнічної споруди (греблі, шлюзу).

Біогенні речовини – речовини, які створюються в процесі діяльності живих організмів. Поняття введено В.І. Вернадським на початку ХХ століття при створенні учення про біосферу.

Біогеоценоз – природна система функціонально взаємопов'язаних живих організмів і навколишнього абіотичного середовища, що

характеризується певним енергетичним станом, типом і швидкістю обміну речовин та інформації.

Біоіндикатори – водні організми, наявність, кількість або особливості розвитку яких є показниками природних процесів, умов чи антропогенних змін середовища життя. Вибірні стосовно окремих факторів середовища існування, можуть бути тільки в певних, вузьких межах змін цих факторів.

Біоіндикація – оцінка якості середовища існування або його окремих складових за станом його біоти в природних умовах.

Біологічна водойма (біологічний ставок) — природний або штучно створений водний об'єкт, призначений для біологічної очистки (доочистки) стічних вод, основаної на процесах самоочищення водойм. Від природних водойм, де всі біологічні процеси протікають стихійно, біологічні водойми відрізняються тим, що всі процеси в них регулюються і направляються людиною в потрібну їй сторону. Біологічні водойми мають невелику глибину - 0,5 ... 3 м; площа окремо взятого ставка - 0,01 ... 50 га. Наявність значної поверхні зіткнення води з повітрям забезпечує прогрів всій товщі води і її перемішування. Цим формуються сприятливі умови для розвитку водних організмів, що асимілюють біогенні елементи і збагачують воду киснем, необхідним при окисленні органічних речовин.

Біологічна продуктивність – це продуктивність органічної речовини всією спільнотою організмів певного океану, моря або будь-якої частини акваторії протягом певного часу (наприклад, за рік).

Біологічні ресурси – це всі живі організми, які людина використовує для власних потреб.

Біомаса – це кількість живих організмів (за вагою або об'ємом) в одному кубічному метрі на або під одним квадратним метром поверхні.

Біомеліоративні заходи – це заходи, які базуються на оптимізації і поліпшенні умов вирощування і відтворення гідробіонтів, що сприяє росту біологічної продуктивності водойм.

Біопродуктивність – це властивість екосистем, яка проявляється в тій чи іншій формі в залежності від особливостей біотопу і біоценозу (подібно до того, як продуктивність сільськогосподарських угідь залежить, з одного боку, від особливостей ґрунту і клімату, а з іншого - від урожайності культури, що вирощується, біологічних особливостей об'єктів, що культивуються).

В

Вгодованість риби – показник, що характеризує співвідношення частин тіла і форми риби. Визначається через коефіцієнт вгодованості: відношення маси тіла риби до її довжини у кубі за формулами,

запропонованими Фультоном (маса тіла загальна) і Кларком (маса без нутрощів).

Вегетаційний період – період року, потягом якого за температурними умовами можливі ріст і розвиток риб. Залежить від кліматичних, погодних факторів, виду, породи риби і є показником того, наскільки дані зовнішні умови відповідають біологічним особливостям риб.

Вейдерс (weider) – забруднений рибацький напівкомбінезон (по груди), зроблений з непромокальної тканини. Один з різновидів взуття для риболовлі.

Величина поповнення і втрат. Облік нерестових міток на лусці риб дає підстави судити про так зване «поповнення» і «залишок» промислового стада і на основі цього про стан запасу. Поповнення нерестового стада складають риби, які в перший раз прийшли на нерест.

Вертлюг, вертлюжок - пристосування, що полегшує обертання окремих частин снасті і запобігає скручуванню волосіні.

Верховини – рибозатримуючі перепони для запобігання виходу риби із ставків, а також проникнення хижої риби із річок.

Верховод – місцева назва верховодки на Полтавщині.

Верховодиця – одна з місцевих назв верховодки на Галичині.

Верша – виплетені з лози знаряддя риболовлі аналогічні за своєю формою до ятера або жака.

Веснянки – організми, які належать до комах з неповним перетворенням. Довжина тіла дорослої личинки досягає 32 мм. Личинковий період досить тривалий. За цей час відбувається 22 линьки.

Відтворення - природне або штучне поновлення (розмноження, переселення, акліматизація тощо) чисельності риби та інших водних живих ресурсів (ретрансформація), яка зменшується у процесі їх використання чи природної смертності.

Віковий склад нерестової популяції. Багаторічні дані про віковий склад популяції дозволяють скласти уявлення про зміни в співвідношенні різних вікових категорій в певних умовах, а тим самим якоюсь мірою і про стан запасів виловлюваної популяції.

Віковий склад стада – це результат взаємодії трьох процесів: поповнення (врожайності), росту і спаду, та співвідношення цих трьох взаємопов'язаних процесів і залежить від зміни вікової структури як популяції в цілому, так і її статевозрілої частини.

Вид – сукупність особин, які мають спільні морфологічні ознаки й еколого-географічні особливості, здатні схрещуватися між собою в природних умовах з утворенням плодючих нащадків і мають певний ареал поширення. За встановленою класифікацією виділяють такі види: **зниклий** (не зустрічається у природі впродовж декількох років, але

можливо зберігся у малодоступних місцях або у культурі); **вимираючий** (особливості не відповідають сучасним умовам середовища, а генетичні можливості подальшого пристосування до нових умов повністю вичерпані); **зникаючий** (чисельність особин недостатня для само відтворення популяції в природних умовах, а тому потребує спеціальних заходів з охорони, а іноді і з штучного відтворення); **рідкісний** (знаходиться під загрозою вимирання і зустрічається в незначній кількості або на обмеженій території); **загрозливий** (знаходиться під загрозою зникнення, але у зв'язку з недостатньою кількістю інформації не може бути віднесений до видів, що зникають); **уразливий** (біологічні особливості якого зумовлюють високу чутливість в умовах навіть незначних природних або антропогенних змін середовища); **відновлюваний** (кількість особин і різноманітність популяції досягли безпечної рівня стосовно до загрози вимирання); **домінантний** (переважаючий у головних шарах біогеоценозів); **індикатор** (елемент біоти водойми, представники якого найбільшою мірою реагують на надходження у воду забруднювальних речовин); **політиповий** (складається з більш дрібних таксономічних одиниць – підвидів); **реліктовий** (входить до складу тваринного або рослинного світу як пережиток фаун і флор минулих епох); **шкідливий** (що завдає шкоди людині, господарських збитків або той, що спричиняє у неї будь-які захворювання).

Вид монотиповий – вид, до якого не входять більш дрібні таксономічні одиниці.

Вид політиповий – вид, який включає більш дрібні таксономічні одиниці (підвиди, морфи).

Вид реліктовий – вид, який зберігся у якомусь обмеженому районі Світового океану як “осколок” виду, що існував у минулі геологічні епохи. Як правило, це рідкісні або вимираючі види.

Вид-ендемік – вид, що обмежений у своєму поширенні і живе тільки в певному географічному районі (наприклад, голом`янка, широколобки, храмулі).

Виключна (морська) економічна зона – морські райони, зовні прилеглі до територіального моря України, включаючи райони навколо островів, що їй належать. Ширина виключної (морської) економічної зони становить до 200 морських миль.

Вилучення риби та інших водних живих ресурсів - вилов (добування, збирання тощо) із природного або штучного середовища риби та інших водних живих ресурсів за допомогою знарядь лову.

Вищі ракоподібні – раки, тіло яких має 20 сегментів, з яких 19 з кінцівками. До вищих раків належать мізиди, рівноногі, бокоплави, десятиногі та інші.

Вічко – кожна окрема ланка сіткового знаряддя лову.

Внутрішні рибогосподарські водні об'єкти – водні об'єкти, розташовані в бік берега від вихідної лінії територіального моря, в тому числі внутрішні морські води з лиманами та естуаріями, озера, річки, їх притоки усіх порядків, водні об'єкти, створені на них.

Води внутрішні у міжнародному праві – усі води, що знаходяться в межах території даної держави (крім її вод територіальних): ріки, озера, канали, протоки, водосховища й інші. Води внутрішні включають також внутрішні моря, обмежені з усіх боків суходолом, що становлять територію однієї держави, морські простори, розташовані між берегом і початковою лінією територіальних вод держави, в тому числі води портів, бухт, заток (із шириною входу не більше 25 морських миль).

Води прісні – природні води, солоність яких не перевищує 1,0 мг/дм³.

Води слабокосолонуваті – природні води, солоність яких складає 0,5-1,0 г/дм³.

Води солоні – природні води з вмістом розчинених солей більшим за 1,0 г/дм³ (солонуваті – вміст солей 16-40 г/дм³, дуже солоні – вміст солей 10-50 г/дм³, розсільні води або ропа – більше 50 г/дм³).

Води термальні або терми – води підземні, природна температура яких перевищує 20⁰С.

Води транскордонні – водні об'єкти, розташовані на кордоні або перетинають кордони щонайменше двох країн.

Водні живі біологічні ресурси – сукупність водних організмів, життя яких постійно або на окремих стадіях розвитку неможливе без перебування (знаходження) у воді. До водних живих ресурсів належать: а) прісноводні, солонуватоводні, морські анадромні, напівпровідні, катадромні риби на всіх стадіях розвитку; б) круглороті; в) водні безхребетні, в тому числі моллюски (черевоні), або – стулкові, ракоподібні, черви, голкошкірі, губки, кишковопорожнинні, наземні безхребетні у водній стадії розвитку; г) водні рослини; д) інші водні організми. До водних біоресурсів належать: водні біоресурси, які перебувають в умовах природної волі внутрішніх морських вод, територіального моря, континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, транскордонних вод та внутрішніх рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), розташованих на території більш як однієї області та у водах за межами юрисдикції України; водні біоресурси, які перебувають у водних об'єктах у межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також види, занесені до Червоної книги України.

Водні живі ресурси загальнодержавного значення – усі водні живі ресурси, що перебувають у стані природної волі за межами тих штучно

створених або природних ізольованих рибогосподарських водних об'єктів, що використовуються для штучного вирощування та розведення водних живих ресурсів.

Водні об'єкти загальнодержавного значення – 1) поверхневі води (озера, річки, водосховища, канали), що знаходяться і використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків; 2) внутрішні морські води і територіальне море; 3) водні об'єкти в межах території природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до лікувальних.

Водні об'єкти місцевого значення – поверхневі води, що знаходяться і використовуються в межах однієї області і не віднесені до водних об'єктів загальнодержавного значення.

Водні ресурси – об'єми поверхневих, підземних і морських вод відповідної території (регіону).

Водність річки – відносна характеристика стоку за певний проміжок часу у порівнянні з його середньою багаторічною величиною чи величиною стоку за інший період того самого року.

Водно-сольовий обмін – динаміка процесів, що відбуваються в організмі риби і пов'язані із споживанням, всмоктуванням, розподілом і виділенням води і солей. Забезпечує сталість осмотичної концентрації, іонного складу, кислотно-лужної рівноваги і об'єму рідин внутрішнього середовища риби.

Вододіл – межа між басейнами суміжних водних систем. Лінія, що розділяє стік води по двох протилежних схилах.

Водозбір – частина земної поверхні й товща ґрунтів і гірських порід, звідки вода надходить до водного об'єкта.

Водозбірний басейн (басейн водойми) – частина суходолу, з якого відбувається природний стік води у водний об'єкт. Іноді означають водозбірний басейн як частину суші з доцентровою системою схилів і стоку.

Водоохоронна зона – зона вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ, інших водних об'єктів для створення сприятливого режиму, попередження забруднення, засмічення, знищення навколководних рослин і тварин та зменшення коливань стоку водних об'єктів.

Волок – невелике (до 20 м) тяглове знаряддя лову, що здебільшого використовується для облову невеликих озер та заток малих річок.

Волокуша – цідильний засіб лову різної довжини, має мотню. Нижні підбори мають грузила, верхні – поплавки, до кінців його крил прикріплюються дерев'яні палі.

Волосінь (лісочка) – основа, поєднуючий елемент риболовного монтажу. За допомогою волосіні закріплені на ній елементи риболовної снасті зберігають свій заданий порядок і витримуються відстані між

ними.

Врожай молоді – це фактор, від якого в основному залежить чисельність поколінь. На нього в свою чергу впливає стан нерестовищ, кількість і якість виробників, умови розвитку ікри, личинок і мальків і т.д.

Вудочка – знаряддя для лову риби на гачок з природною або штучною наживкою (насадкою).

T

Газовий склад природних вод – сукупність газів, які присутні в природних водах у розчиненому стані. Якісний та кількісний склад розчинених у воді газів визначається природними умовами, в яких перебуває вода. Походження газів пов'язане з такими факторами: 1) складом атмосфери (азот, кисень, аргон та інші інертні гази, діоксид вуглецю); 2) біохімічними процесами (діоксид вуглецю, метан та інші вуглеводні, сірководень, азот, водень); 3) процесами дегазації мантиї та метаморфізації гірських порід у глибинних шарах земної кори при високій температурі і тиску (діоксид вуглецю, оксид вуглецю, сірководень, водень, метан, аміак, хлористий водень тощо). Перші дві групи характерні для поверхневих та підземних вод, третя – в основному для підземних вод. У поверхневих водах найпоширеніші кисень, азот та діоксид вуглецю, в підземних – діоксид вуглецю, сірководень та метан.

Галобіонти – організми, які населяють водойми з підвищеною солоністю води.

Галофільні бактерії – мікроорганізми, що мешкають тільки в умовах високої солоності. Ростуть при концентраціях солей в 20-30 %. Мешкають в засолених ґрунтах, солоних озерах, лиманах, морях.

Галофіти – рослини, які пристосовані до життя на засолених ґрунтах. Галофоби – гідробіонти, що адаптувалися в процесі еволюції до життя у прісному або слабкомінералізованому середовищі. Не можуть жити в солонуватих і солоних водах.

Гамарус – невеликий рачок бокоплав, що відноситься до виду *Gammarus*. Він має зігнуте дугою тіло, одягнене в твердий хітиновий панцир, що складається з 14 сегментів. Рухається гамарус бічними ударами тіла, додатково допомагаючи собі 9 парами ніг, за що отримав другу назву “бокоплав”. Мешкає гамарус як в прісних, так і в солоноводних водоймищах. Тримається він в основному під каменями, серед гальки і крупного піску в береговій смугі. **Ганоїдна луска** – луска, що має форму ромбічних пластинок, тісно з'єднаних між собою і вкритих зверху емалеподібною речовиною – ганоїдом.

Гачкові знаряддя - це знаряддя лову, лов якими базується на заковтуванні рибою гачків з наживкою або на зачепленні об'єкта лову гачками без наживки або гарпунами. Відповідно гачкові знаряддя ділять на дві групи - наживні і не наживні. До першої з них відносяться вудки, тролі і яруси, до другої - різні самоловні снасті і гарпуни для бою китів, акул та інші.

Гачкові снасті – риболовні пристосування з використанням гачків, якими ловлять рибу на плавку або самоловом.

Гексахлоран – органічна сполука, яка використовується в якості препарату для боротьби з шкідниками рослин і паразитами тварин (хімічна формула – $C_6H_6Cl_6$). Високо токсична і канцерогенна речовина.

Гельмінти – узагальнююча назва паразитичних червів (трематоди, моногенеї, стрічкові черви, нематоди, скреблики). Потрапляючи в тіло риб, гельмінти викликають захворювання – гельмінтози.

Генезис – походження, виникнення.

Генофондні колекції – генетично репрезентативні сукупності живих риб або інших гідробіонтів, кріоконсервованих або консервованих іншими засобами генетичних матеріалів.

Гербіцид – хімічна речовина, яка використовується для вибіркового або суцільного знищення рослин.

Гермафродитизм - наявність органів чоловічої і жіночої статі в одній і тієї самої особини. У риб трапляються дуже рідко (морські окуні, морські карасі). Гетеротрофні організми – консументи, які не здатні самостійно синтезувати органічні речовини з неорганічних, тому використовують для живлення органічні речовини, що утворені іншими видами. Гетеротрофи є протилежністю автотрофам, які використовують неорганічні речовини, вуглекислоту або бікарбонат, як єдине джерело вуглецю. Всі тварини — гетеротрофи, також як і гриби та багато бактерій і архей. Деякі паразитичні рослини також є повністю або частково гетеротрофами, тоді як хижі рослини споживають м'ясо для отримання азоту, при тому будучи автотрофними. Гирло річки – місце, де певна річка впадає у водойму, іншу річку чи місце, де вода повністю розтікається по поверхні суші, витрачаючись на випаровування і просочування в ґрунт, або ж її повністю забирають на господарські потреби.

Глуха оснастка (глухе оснащення) - снасть, що складається з вудилища без використання котушки. Жилка зазвичай коротша ніж вудлице. Вудлице має бути дуже м'яким, тому що тут саме воно має головну роль "глушіння ривків" риби.

Годівничка (кормушка) - пристосоване знаряддя для фідерної/пікерної ловлі (у вигляді невеликої ємності), яке призначене для прикорму і заманювання риби.

Д

Дель – сіткове полотно із товстої нитки, виготовлене машинним способом шляхом зав'язування вузлів або переплетення ниток.

Делювій – скупчення дрібних часток продуктів вивітрювання гірських порід, змитих талими або дощовими водами і відкладених на низинних елементах рельєфу.

Державна охорона риби та інших водних живих ресурсів - система державних заходів щодо збереження, відтворення, вирощування, поліпшення умов існування, контролю та регулювання чисельності риби та інших водних живих ресурсів, забезпечення виконання фізичними і юридичними особами вимог законодавства України у рибному господарстві, контроль за яким здійснюється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань рибного господарства.

Детрит – дрібні органічні частинки (рештки розкладених водних тварин, рослин і грибів разом із наявними в них бактеріями), що осіли на дно водойми або зависли в товщі води в придонному шарі.

Детритофаги – риби, які живляться детритом разом із мікроорганізмами, що містяться в ньому. До типових детритофагів можна віднести кефалей, істотне значення має детрит для живлення білого і строкатого товстолобиків, багатьох бентофагів.

Джеркбейт – безлопатні воблери для ловлі риби в товщі води від англ. “jerk” – поштовх, ривок та “bait” – принада. Об'ємна пластикова або дерев'яна приманка яка приваблює – переважно при ривковій проводці. Як правило розмір джеркбейта починається з 9-10 см і з маси близько 30 гр. Більш легкі і маленькі принади, хоч і належать до цього ж класу, але історично часто іменуються по іншому: **юкер, сабуокер, стікбейт**.

Джеркінг – метод спінінгового лову, схожий за технікою з твічінгом. При застосуванні джеркінга використовуються крупні джеркбейти і воблери.

Джиг-головка – риболовне грузило визначеної форми із закріпленням на ньому гачком. Використовується при ловлі на штучні принади – твістери, віброхвости, стрімери, октопуси тощо.

Донні неводи - знаряддя лову, що перекривають частину товщі води біля дна. Лов ними базується на оточенні риби стінкою сіток і смугами каламутної води з наступною вибіркою знаряддя лову на судно.

Дослідний лов - науково-дослідний, науково-промисловий, контрольний, дослідно-конструкторський лов, вилучення риби та інших водних живих ресурсів для подальшого відтворення та з'ясування біологічного і санітарно-епідеміологічного стану;

Дрифтер – невеликий рибальський човен, призначений для вилову риби дрифтерними сітками (заввишки від 3 до 15 м і довжиною до 4500 м, які вільно плавають після їх закидання). Дрифтер має розмір малих або середньотонажних човнів.

Е

Еврифаги – риби й інші водні тварини, які здатні харчуватися різноманітними кормами (наприклад, короп споживає рослинну та тваринну їжу).

Евтрофікація (евтрофування) – підвищення біологічної продуктивності водних об'єктів через зростання у воді концентрації біогенних елементів (азот, фосфор) та органічних сполук, що надходять у воду внаслідок антропогенної діяльності.

Економічна оцінка водних ресурсів – це оцінка як природного ресурсу і засобу виробництва в сільському (рибному) господарстві та як просторового базису в суспільному виробництві за встановленими нормативними показниками, що характеризують продуктивність природного ресурсу, ефективність його використання і дохідність з одиниці площі (об'єму).

Екосистема – сукупність живих істот і середовища їх існування, поєднані в систему взаємозумовлених біотичних і абіотичних явищ та процесів.

Епіпелагіаль – це верхній шар води морів і океанів, тобто пелагіаль, до глибини 200 м

Естуарій – воронкоподібні гирла рік, які затоплюються водою і розширюються при впадінні в моря і океани. Характеризуються змішуванням прісних і солоних вод. Естуарії розглядаються як перехідні зони між морськими та прісноводними місцями існування. Утворюється, коли море затоплює гирло річки, а припливи та відпливи виносять осадові породи в море і не дають естуарію заповнитися та перетворитися на дельту. Це відбувається, коли прилегла до естуарію частина моря має велику глибину.

Ехолот – електронний пристрій, який служить для аналізу підводної обстановки (глибини водойми, рельєфу дна і складу ґрунтів, швидкості, температури води), в тому числі виявлення риби.

Є

Ємність біологічного кругообігу – максимальна кількість хімічних елементів, що знаходяться одночасно у складі живої речовини або задіяних у кругообігу біологічних речовин у даній екосистемі.

Ємність середовища – 1) число особин або угруповань, потреби яких можуть бути задоволені ресурсами даного середовища без помітних збитків для подальшого його благополуччя; 2) здатність природного середовища включати в себе різноманітні забруднювальні речовини, зберігаючи свою стійкість.

Єрик – невелика, як правило, мілка протока, яка з'єднує дві більш крупні водойми.

Ж

Жак або ятір – знаряддя для лову риби, становить собою сітковий мішок циліндричної форми (із делі розміром вічка не менший ніж 30 мм), натягнутий на кілька обручів. Діаметр обручів від вхідного отвору ятера до ктиря поступово зменшується.

Жерлиця – живцева риболовна снасть для ловлі хижих риб таких, як – щука, судак, окунь, сом, минь, головень та ін. Розрізняють літні та зимові жерлиці. До плавучої різновидності літньої жерлиці можна віднести риболовний “кружок”.

Живець – відносно маленька жива рибка, яка використовується для приманки. Зазвичай живець наживляється на донку, жерлицю, перемет або кружок.

З

Загальний запас – це населення риб всіх видів і всіх вікових груп у будь-якій водоймі.

Закидні неводи - знаряддя лову, що перекривають водойму від дна до поверхні води, лов якими базується на оточенні риби стінкою сіток з наступною вибіркою неводом на берег або нерухомо стоячі судна.

Залишок - це риби, які вже приходили на нерест, але уникли вилову.

Зимувальні міграції – це міграції з метою зимівлі, великомасштабний характер мають зимувальні міграції азовської хамси, коли восени після нагулу в Азовському морі через Керченську протоку в Чорне море спрямовуються щільні косяки цієї риби, які успішно

обловлюються рибалками. Потім вона рухається у зворотному напрямку в Азовське море для нересту і нагулу.

Знаряддя любительського рибальства – відповідно до встановленої класифікації до знарядь любительського рибальства відносяться: вудки (літні і зимові) всіх найменувань, донки всіх конструкцій, жерлиці (літнього та зимового варіантів виготовлення), капкани, спінінг, доріжка, “кораблик”, “змій”, “катюша” з мушками або блешнями, сачок для лову дрібного частика. Параметри любительських знарядь лову, насадок, наживок або принад до них, а також кількісна норма для кожної водойми регламентується режимом рибальства, який затверджується відповідними регіональними органами рибоохорони.

Зона утримуючої дії – це зона, яка утворюється в процесі роботи у сіткових знарядь лову та повністю або частково охоплена знаряддям лову і характеризується тим, що якщо риба потрапила в цю зону і не робить спроб вийти з неї, то буде спіймана.

Зони аквакультури (рибництва) – території України, межі яких умовно встановлено за кліматичними характеристиками для здійснення аквакультури (рибництва) – за кількістю днів протягом року, середня температура повітря в якій перевищує 15⁰С.

Зони рибництва – умовно поділені території за кількістю днів у календарному році, температура яких перевищує 15⁰С. В Україні виділені чотири зони: Полісся – 91-105 днів (Волинська, Житомирська, Львівська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська області та північна частина Київської області); Лісостеп і Прикарпаття – 106-120 днів (Вінницька, Полтавська, Харківська, Черкаська, Закарпатська, Івано-Франківська області та південна частина Київської області); Північний степ – 121-135 днів (Дніпропетровська, Донецька, Кіровоградська, Луганська області та північна частина Запорізької області); Південний степ – 136-150 днів (Автономна Республіка Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області та південна частина Запорізької області). Ці зони відповідають III-IV зонам, які існували у колишньому СРСР. На кожну з чотирьох зон розроблені рибоводно-біологічні нормативи, прийняті при проектуванні й експлуатації ставових рибних господарств.

Зообентос – сукупність донних тварин, які живуть на ґрунті і в ґрунті морських і континентальних водойм. У складі зообентосу розрізняють тварин, які живуть у товщі ґрунту – інфауна, пересуваються по поверхні ґрунту – онфауна, прикріплюються до субстрату – епіфауна і плавають поблизу дна та періодично опускаються на нього – нектобентос.

Зоопланктон – сукупність тварин, які населяють товщу морських і континентальних водойм, пасивно переносяться течіями, не здатні активно протистояти їм.

Зооценоз – сукупність тварин, що входять до складу біоценозу.

Зостера – м'який підводний макроліт солонуватоводних водойм на узбережжі Чорного моря.

Зусилля (навантаження) любительського рибальства – загальний показник любительського лову з використанням знарядь якого-небудь виду на риболовній ділянці протягом визначеного проміжку часу, як правило, показник розраховується на одиницю площі обловленої ділянки.

I

Інвазія – міграція популяцій в межах ареалу або поява в будь-якій місцевості істот, що не характерні для неї.

Індустріальна аквакультура – діяльність із штучного розведення, утримання та вирощування об'єктів аквакультури з використанням рибницьких і плавучих садків, рибницьких басейнів, інших технологічних пристроїв, в тому числі із застосуванням установок замкнутого водопостачання.

Інкубація – процес ембріонального розвитку риб, що відбувається в штучних (контрольованих) або природних умовах. Частіше під терміном “інкубація” розуміють штучне відтворення риб у заводських умовах.

Інспекція рибоохорони – спеціалізований орган регіонального контролю, охорони та нагляду за раціональним використанням і відтворенням рибних запасів.

Інтенсивна форма аквакультури – організаційно-технологічна форма рибогосподарської діяльності у сфері аквакультури, за якої вирощування об'єктів аквакультури здійснюється з ущільнених посадок з інтенсивною штучною годівлею комбікормами, збалансованими за складом відповідно до біологічних потреб конкретних гідробіонтів, та іншими кормами з високою поживністю.

Інтоксикація – отруєння організму отруйними речовинами, що надходять зовні (екзогенна інтоксикація) або утворюються у самому організмі (ендогенна інтоксикація).

Інтродукція – навмисне або випадкове розселення особин якогось виду істот за межі їхнього природного ареалу та адаптація їх до нових умов існування.

Інтродуцент – новий для даного регіону вид, відносно недавно, цілеспрямовано або випадково, штучно переміщений за межі свого природного ареалу.

Інфауна – гідробіонти зообентосу, які ховаються у ґрунт.

Інфільтрація – процес проникнення в тканини організму біологічних рідин (кров, лімфа тощо).

Інфрачервоне випромінювання – оптичне випромінювання з довжиною хвилі більшою, ніж у видимого випромінювання, що відповідає довжині хвилі, більшій від приблизно 750 нм.

Інфузорії – одноклітинні тварини, доступні для личинок риб, використовуються для масового культивування.

Іригація – штучне зрошення полів та інших агроценозів.

Іхтіологія – наука про риб, один з розділів зоології хребетних. Наука, об'єктом досліджень якої є риби і круглороті (миксини та міноги). Досліджує систематику й еволюцію, морфологію, анатомію, ембріологію риб, видовий, віковий склад і чисельність їх популяцій відкритих водойм різних природно-кліматичних зон, етологію, вплив біотичних та абіотичних факторів на організм і популяцію риб.

Іхтіофауна – сукупність риб певної водойми, басейну, зоогеографічної області тощо. Також під цим терміном розуміють сукупність риб, які жили на планеті у певний період її історії.

Іхтіопатологія – наука, що вивчає хвороби риб, причина та закономірності їх виникнення і розвитку, профілактику і терапію.

Іхтіопланктон – сукупність личинок риб, які населяють товщу води і пасивно переносяться течією.

К

Карабін – риболовний пристрій, який служить для швидкого з'єднання різних частин рибальської снасті та оберігання волосіні, повідців від закручування.

Карантинні рибогосподарські ізолятори – рибогосподарські технологічні водойми, рибницькі басейни, установки замкнутого водопостачання тощо, в яких утримуються об'єкти аквакультури у стані ізоляції без прямого або опосередкованого контакту з іншими групами гідробіонтів з метою спостереження за проявами або відсутністю клінічних ознак інфекційних захворювань і, в разі необхідності, діагностичного тестування або лікування.

Кастінг – вид риболовного спорту з кидання на дальність і влучність риболовних вантажив і штучних мушок.

Катадромні види риб – види риб, які здійснюють нагул у прісних водах, після чого мігрують до морських вод для нересту.

Катаробіонт – організм, що живе у незабруднених холодних прісних водах з великою кількістю розчиненого у воді кисню (форель, харіус). добрі біоіндикатори якості води.

Катаробні водойми – чисті незабруднені водойми. Водойма, вода якої насичена розчиненим у ній киснем вище від норми (перенасичена), а

вільної вуглекислоти й сірководню у ній немає.

Квівертіп – від англ. quiver-tip – тремтяча вершинка, категорія вудилищ, в яких як сигналізатор клювання використовується чутлива вершинка. Представники цієї категорії – пікери і фідери.

Квок – метод приваблювання сомів до наживки звуками, що нагадують квакання жаби, за допомогою однойменного спеціального пристосування у вигляді зігнутої ручки з плоским круглим наконечником.

Кембрік – тонка пустотіла хлорвінілова трубочка або ізоляція різних кольорів, яка служить для обладнання мормишек, блешень інших штучних принад та сторожків.

Кивок - чутлива хитка пластинка, яка показує клювання риби.
Кисневий баланс – співвідношення між кількістю кисню, що виділяють рослини при фотосинтезі та частково той, що звільняється у ході спонтанних хімічних реакцій у земній корі, і кількістю кисню, що вживається живими організмами при диханні, а також тим, що йде на процеси гниття, окислення органічних і неорганічних речовин, і який використовується у промисловості тощо.

Киснева дихотомія водойми – різка відмінність між поверхневими і глибинними шарами водойми за вмістом кисню.

Контрольний лов - вилучення риби та інших водних живих ресурсів для контролю кількісного або якісного складу популяції з метою регулювання їх промислу, з'ясування ветеринарно-санітарного, іхтіопатологічного (епідеміологічного) стану тощо;

Корисні види – види тварин і рослин, які для людини і природи даного регіону з господарської, екологічної, природоохоронної і інших точок зору мають позитивне значення.

Користувачі водних живих ресурсів – підприємства, установи і організації незалежно від форми власності, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які використовують водні живі ресурси.

Кормова база водойми – кількість кормових організмів і продуктів їх розпаду (детриту), яка була в певний проміжок часу і може використовуватись видовим і віковим складом іхтіофауни. Частина кормових ресурсів, яку іхтіофауна використовує безпосередньо як поживу.

Кормова потужність водойми – кількість природних кормів у водоймі, за рахунок яких риба харчується, росте, дає приріст.

Кормова цінність або поживність - загальна оцінка окремих компонентів і комбікормів за всіма показниками поживності.

Кормове місце – підготовлений, потрібних розмірів майданчик на дні водойми, куди висипають штучні корми (прикорм) для годівлі або принаджування риби.

Кормові міграції – це міграції з метою харчування

Кормові ресурси – сукупність рослинних і тваринних організмів автохтонного і алохтонного походження і продуктів їх розпаду, які знаходяться у водоймі.

Косяк – угруповання риб одного виду, близьких за віком і біологічним станом, що об'єднуються на більш або менш тривалий період. Термін аналогічний терміну “зграя”.

Креветки – водні членистоногі з десятиногих ракоподібних (Caridea), багато яких є об'єктом промислу й аквакультури. Налічують 250 родів і близько 2 тисяч видів. Розповсюджені у всіх морях та океанах, зустрічаються у деяких прісних водоймах, найбільше видове різноманіття спостерігається у тропічних морях. В Україні зустрічаються у Чорному та Азовському морях і прилеглих солоноводних лиманах.

Кренк - вид воблерів (твердих приманок), які при проводці "перевалюються" з боку на бік.

Кружок – плавуча снасть у вигляді диска з поглибленнями на ребрі для намотування жилки. Використовується для ловлі хижаків на живця в стоячій воді або в річках з повільною течією.

Кукан – рибальське пристосування для збереження спійманої риби живою у воді. Найбільш розповсюджена конструкція кукана фабричного виробництва – довга мотузка або трос з кількома карабінами з металу або пластику.

Кухлі – плавуча снасть у вигляді диска з поглибленнями на ребрі для намотування волосіні, використовується для лову на живця у водоймах зі стоячою водою або в поволі проточних річках.

Л

Лагуна – 1) мілководна природна водойма, переважно з солоною або солонуватою водою, звичайно з високою біологічною продуктивністю, відділена від моря смугою наносної суші (баром) або з'єднана з ним вузькою протокою (протоками); 2) внутрішня водойма кільцевидного коралового острова (атола).

Ландшафт – відносно однорідна географічна ділянка, з природними межами: відрізняється від інших ділянок своєю структурою, характером взаємозв'язків і взаємодій між природними компонентами.

Ліміт вилову – дозволена величина спеціального використання (вилову, добування, збирання) конкретного виду водних живих ресурсів з природного або штучно створених рибогосподарських водних об'єктів.

Ліміт спеціального використання водних живих ресурсів – дозволений обсяг вилучення (вилову, добування, збирання тощо) водного живого ресурсу з природного середовища.

Ліміти водокористування – гранично допустимі об'єми вилучення водних ресурсів або скидання стічних вод нормативної якості, які встановлюються водокористувачу на визначений термін у відповідності з Водним Кодексом України.

Лімітуючий (обмежуючий) фактор – це екологічний фактор, який при певному наборі умов навколишнього середовища обмежує будь-які прояви життєдіяльності організмів через нестачу або їх надлишок у порівнянні з потребою.

Лімнобіонти – організми, які живуть в озерах.

Лімнофіли – риби та деякі інші тварини, що живуть у стоячих водоймах, переважно в озерах, ставках і болотах з відкритою водою.

Літораль – припливно-відпливна зона моря, яка періодично заливається водою (один-два рази за добу). Заселена зазвичай ефрібіонтними водними організмами.

Літоральна зона – зона водної поверхні водойми, де світло проникає до дна.

Літоральна і субліторальна зони моря – це області материкової мілини, у прісноводних басейнах, які найбільш продуктивні

Літофіли – риби, які розмножуються на кам'янистому ґрунті, зазвичай у річках на течії або в прибережних ділянках озер і морів. До цієї групи риб належать осетрові, лососеві, головень, жерех, підуст, вусач, рибець.

Ліцензія – (лат. *Licentia* – дозвіл) у загальному значенні – це документ, що демонструє певний дозвіл. Документ державного зразка, що засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за виконання ліцензійних умов.

Лиман – затоплені морем ділянки річкової долини або балки.

Личинка – молодь риб з моменту переходу на зовнішнє (екзогенне) живлення і до досягнення стадії малька. Характеризується рядом морфологічних особливостей, наявністю провізорних органів, які не властиві дорослим риbam і забезпечують нормальне функціонування організму на личинкових етапах розвитку.

Лоція – карта розподілу глибин водойми.

Лунка - невеликий круглий отвір в льоду.

Льодовий режим – сукупність закономірно повторюваних процесів виникнення, розвитку та руйнування льодяних утворень на водних об'єктах.

Любительське рибальство – лов (добування) водних живих ресурсів для особистих потреб спортивними снастями (знаряддями лову), передбаченими правилами любительського і спортивного рибальства, вид активного відпочинку, що практикується як спорт або хобі.

М

Макуха - тверді залишки насіння соняшнику, що утворилися в процесі виробництва соняшnikової олії. Буває парений і смажений. Перший, через слабкий запах для рибалки не придатний. Найчастіше використовується як підгодовля.

Маломірне судно – це самохідні судна з головним двигуном потужністю меншою як 75 к.с. (55 кВт) і несамохідні судна та парусні судна валовою місткістю меншою як 80 реєстрових тонн (одиниць). А також моторні судна незалежно від потужності двигунів, але валовою місткістю не більшою як 10 реєстрових тонн (або одиниць) і несамохідні судна (гребні човни вантажопідйомністю 100 і більше кілограмів, байдарки – 150 і більше кілограмів та надувні судна – 225 і більше кілограмів), що належать юридичним або фізичним особам.

Маломірні плавзасоби - відповідно до чинного законодавства України до маломірних плавзасобів віднесена група катерів і човнів довжиною меншою за 7 м. До цієї групи віднесені всі плавзасоби моторні та гребні незалежно від їх призначення і підпорядкування (наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 272 від 03.12.2001р. “Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об’єктах України”).

Мальки – молодь риб, яка набула форми дорослої риби. З’являється луска, характерні для дорослої риби органи (черевні плавці) і функції (зяброве дихання ротом), проте деяких органів (каналів бічної лінії) може ще не бути; личинкові органи зникають.

Малявочниця (малявочник) – риболовне пристосування для ловлі мальків (живців)

Марикультура - розведення і вирощування морських риб та інших водних живих ресурсів у спеціально створених штучних умовах або визначених для цього ділянках прибережної смуги моря.

Математичне моделювання – це метод, за допомогою якого можливо виявити механізм процесу і зрозуміти його структурні особливості – встановити параметри аналізованої сукупності.

Материковий схил – це схил з крутим падінням дна до глибини 3000 м з подальшим переходом в ложе океану

Межиріччя – територія, яка розташована між двома водотоками

(річками), включаючи вододільний простір і схили долин.

Мезопланктон – планктонні гідробіонти, які мають розміри від 1 до 10 мм.

Мезосапробна водойма – водойма із середнім вмістом у воді біогенів. Біологічними індикаторами таких водойм (одночасно і помірного ступеня забруднення водойм органічними речовинами) служать деякі мезосапробні організми, здатні розвиватися в них у масовій кількості.

Мезотрофні водойми – водойми із середнім рівнем первинної продукції. Фітопланктон розвинений добре, склад гідробіонтів різноманітний. Звичайно виникають з оліготрофних і перетворюються на евтрофні. До мезотрофних водойм належать багато озер і водосховищ України.

Мезофауна – тваринні організми розмірами від 50 до 10 мм.

Меліоративний вилов – вилучення окремих видів риби та інших водних живих ресурсів для оптимізації кількісного, якісного складу популяцій, попередження загибелі від явищ задухи, епізоотій, поліпшення стану водних екосистем. Проведення меліоративного лову здійснюється у відповідності до вимог природоохоронного законодавства.

Міграціями називаються закономірні регулярні переміщення риб. Ці переміщення, зазвичай здійснювані рибами в певні терміни і постійними шляхами, є найважливішими особливостями життєвого циклу багатьох тварин і мають велике значення для існування виду і повинні враховуватися при організації промислу.

Мідія – термін «мідія» використовується для декількох родин двостулкових моллюсків, що населяють озера, річки і бухти, а також зони припливу уздовж берегових ліній у всьому світі. Прісноводні мідії (декілька споріднених родин, найбільша з яких Unionidae) і морські мідії (родина Mytilidae) не є безпосередніми родичами і групуються в різних підкласах, не зважаючи на деяку зовнішню схожість. На території України мідії поширені на чорноморському узбережжі.

Мізиди – організми планктонобентосу. Довжина тіла від 10 до 20 мм. Харчуються водоростями, зоопланктоном, трупами безхребетних. Споживаються рибами.

Мікропланктон – планктонні гідробіонти розміром від 50 мкм до 1 мм.

Мінноу - воблер, що імітує малька.

Молодь – особини риб та інших гідробіонтів, які не досягли статевої зрілості.

Молюски – безхребетні тварини, без внутрішнього скелету. Прісноводні молюски мають вапняну черепашку, можуть бути проміжними хазяїнами певних паразитів риб.

Монофаги – тварини (риби), які харчуються однотипною їжею.

Монофіл - звичайна одножилна (монофільна) жилка (волосінь).

Море – екосистема частини Світового океану, у тій чи іншій мірі відособлена суходолом, підводними підвищеннями або групами островів і відрізняється від екосистеми відкритого океану фізико-географічними особливостями, головним чином, кліматичним і гідрологічним режимами.

Мормишка – риболовна снасть: гачок впаяний у свинцеву або олов'яну дробинку. Використовується в аматорському рибальстві під час зимової та рідше літньої рибалки. Назва виникла від російського слова “мормиш” – мілких прісноводних рачків.

Мотовильце - пристосування для намотування жилки або оснастки. Може використовуватись на вудилищі.

Моторний човен – маломірне судно, обладнане підвісним мотором. Наявність саме підвісного мотору є єдиною кваліфікаційною ознакою у визначенні та відрізняє “моторний човен” від “катера” (двигун на якому встановлено стаціонарно), незалежно від потужності й зовнішнього вигляду маломірного судна.

Н

Напівпрохідні риби – екологічна група солонуватоводних риб, які заходять для розмноження у низини річок, а після нересту повертаються для нагулу в солонуваті води гірла.

Нахлист – спосіб лову риби на вудку без поплавків і грузила. Як приманку використовують штучних і природних комах або їх личинок. Цим способом ловлять рибу, яка тимчасово або постійно харчується у верхніх шарах води комахами, що падають на воду.

Нейстон – сукупність водних організмів, які живуть біля поверхневої плівки води: зверху від плівки – епінейстон, знизу від неї – гіпонејстон.

Нектон – сукупність активно плаваючих гідробіонтів, що живуть у товщі пелагіалі і здатні протистояти силі течії та самостійно переміщуватись на значні відстані. Гідро біонти, які тримаються дна, але активно пересуваються, інколи називають нектобентосом.

Нерестові міграції – це міграції з метою нересту, вони поділяються на **анадромні** та **катадромні**. При анадромних міграціях риби йдуть з моря в річки. Такі міграції здійснюють багато прохідних риб - осетер, сьомга, тихоокеанські лососі (кета, горбуша) та інші. Велике враження залишають нерестові анадромні міграції прохідних тихоокеанських лососів, коли влітку і восени величезні косяки їх спрямовуються в далекосхідні річки і піднімаються на сотні і тисячі кілометрів вверх за течією, в річках вони набувають яскраво вираженого «шлюбного наряду», заповнюють дрібні

струмки і протоки, відкладають ікру й після нересту гинуть. Катадромні міграції характерні для річкових вугрів, які йдуть для нересту з річок в океан.

Нерест — процес відкладання ікри (яець) самицями з подальшим заплідненням їх сім'ям (молочками) самців у риб і земноводних. Зазвичай відбувається в певних місцях (нерестовищах).

Нерестовище – місце, де відбувається розмноження (нерест) риб (відкладення круглоротими та рибами ікри і молок).

Нерестові умови – умови, до яких відносяться гідрологічний, термічний, хімічний, газовий та інші режими, наявність субстрату, придатного для відкладання на ньому ікри, а також присутність видового партнера.

Неритичні риби – риби, які мешкають у прибережних морських водах (бички, камбала тощо).

Німфа – вид нахлистових штучних мушок, які імітують личинку комахи у стадії німфи.

О

Обвалування – система загороджувальних земляних захисних гаток вздовж берегів річок, водосховищ, морського узбережжя тощо. Служить для захисту прилеглих територій від тимчасового затоплення під час повеней, припливів, вітрового нагону води, а також затримання талих вод на певній площі.

Обкідні знаряддя лову - це знаряддя лову, якими охоплюють досить щільні концентрації риб у пелагіалі, а потім вибирають на судно. До обкідних відносяться перш за все кошелькові неводи.

Об'єкти охорони природи – складові частини природного середовища, які охороняються у відповідності з діючим законодавством.

Обчарунковувальні знаряддя лову – ставні або плавучі (вільно пливуть у товщі води) річкові та морські сітки, у яких заплутується (обчарунковується) риба.

Однорічки – цьоголітки, які перезимували. Вік однорічки може не нараховувати повного календарного року, його позначають цифрою 1. Однорічкою вважають рибу до червня наступного року після народження.

Озеро – природна западина суші, заповнена прісними або солоними водами, не має безпосереднього зв'язку з морем.

Озерна річка – річка, що витікає з озера чи тече через озеро (озера).

Оперативна розвідка визначає місце розташування і потужність промислових скупчень риб у районі, де ведеться промисел. Про результати

оперативної розвідки негайно сповіщають промислові судна і наводять їх на виявлені скупчення.

Орієнтація риб – здатність риб вибирати своє місцезнаходження у водоймах і водостоках, користуючись органами чуттів (орієнтація зорова, тактильна, слухова тощо).

Охорона водних живих ресурсів – система юридичних, організаційних та економічних заходів щодо забезпечення дотримання, контролю і попередження порушення фізичними та юридичними особами законодавства України у галузі збереження й раціонального використання водних живих ресурсів.

Охоронна зона – перехідні території, розташовані навколо більшості заповідників і національних парків і створені з метою пом'якшення антропогенного впливу на заповідний режим.

П

Пасивні міграції - це перенесення течією ікринок, личинок або мальків риб, під час якого вони іноді переносяться на великі відстані.

Пастки - знаряддя, лов якими базується на заході риби в сіткові або інші пристрої з вхідними утвореннями, що утрудняють її зворотний вихід. Пастки поділяють на дві групи. Перша з них об'єднує ставні неводи - як правило, відкриті зверху великі пастки. Другу групу утворюють закриті або напівзакриті зверху дрібні пастки. Крім поділу на закриті та напівзакриті, розрізняють також дрібні пастки з центральним крилом (вентери) і без центрального крила (типу сіток), дрібні пастки для внутрішніх водойм і донні морські пастки.

Пасовищне рибництво – це вирощування гідробіонтів у водоймах різного типу (озера, лимани лагуни, затоки, естуарії, водосховища, прибережні морські акваторії) на природній кормовій базі.

Пелагічні організми – це населення водойм, що мешкає у товщі води водойми

Первинне продукування органічних речовин – це процес створення згаданих рослинних організмів, а вся їх сукупність називається **первинною продукцією**.

Перелов – стан промислового запасу, зумовлений порушенням співвідношення щорічного відтворення популяції і приросту загальної іхтіомаси, з одного боку, та щорічного вилову – з другого. При цьому щорічний вилов значно перевищує продуктивні можливості промислової популяції і призводить її до депресивного стану.

Перемет – знаряддя лову риби, що складається з довгого міцного шнура, до якого через кожні 1,5-2 м на тонких шнурах прикріплені гачки.

Перифітон – поселення водних рослин на придонних природних та штучних поверхнях, скелях, каменях, підводних частинах суден, паль, бакенів та інших споруд. Частіше вживають термін “обростання”.

Перспективна розвідка виявляє нові об'єкти та райони промислу, оцінює їх перспективне значення. По суті, це ґрунтовні пошукові рибогосподарські дослідження. Враховуючи, що переважна частина радянського вилову забезпечувалася за рахунок розвитку рибальства у відкритих морях і океанах, роль перспективної розвідки у виявленні нових промислових районів Атлантичного, Тихого і Індійського океанів і приантарктичних вод була визначальною в післявоєнні роки і буде ще більш відповідальною в найближчі роки.

Підвищення продуктивності біосфери – це скорочення числа ланок в харчових ланцюгах – наближення господарсько-цінного біопродукту до продуцентів.

Підвісний човновий мотор – човновий мотор, який кріпиться безпосередньо до жорсткого транцю човна. Набув величезного розповсюдження у другій половині ХХ століття. Основна перевага підвісного мотору в порівнянні зі стаціонарним – він не займає корисний об'єм судна та легко демонтується. З початку були розповсюджені двотактні мотори, які мають достатньо малу вагу та високу питому потужність. В останній час на зміну двотактним приходять чотиритактні мотори, які мають у порівнянні з останніми, більш легкий запуск, високу економічність, збільшену питому потужність. Вимоги до екологічності підвісних моторів внутрішнього згорання зумовлюють розвиток практично безшумних електричних підвісних човнових моторів, живлення яких здійснюється від акумуляторів або паливних елементів.

Підсачек (підсак) – допоміжний засіб при риболовлі, призначений для витягування риби з води. Складається з рукоятки довжиною 1-2 та більше метрів та обручу (найчастіше трикутної або круглої форми) діаметром близько 50 см з натягнутою на нього дрібночарунковою сіткою.

Підхоплення - знаряддя лову, які підводять під рибу знизу, а потім піднімають на борт судна. До цієї групи відносяться в основному бортові підхоплення і конусні підхвати.

Планктон – сукупність організмів, що мешкають у товщі води і мають слаборозвинені органи руху. Планктон зазвичай пасивно переноситься разом з водою. До цієї групи відносяться веслоногі і гіллястовусі ракоподібні, медузи та багато інших.

Полікультура – спільне вирощування у водоймі кількох видів риб, які характеризуються різними спектрами живлення, що дає змогу ефективно використовувати кормові ресурси водойми. Цей прийом активно використовується у сучасній аквакультурі.

Полісапробні водойми – водойми, які за шкалою сапробності оцінюються як сильно забруднені.

Поліфаги – організми, які живляться багатьма кормами різних угруповань або пристосувались до різних джерел живлення.

Правила промислу (рибальства) - нормативні документи, що встановлюють певні вимоги, умови, способи, типи знарядь лову, строки і порядок вилову окремих видів риби та інших водних живих ресурсів у рибогосподарських водних об'єктах загальнодержавного значення.

Прибійна або супраліторальна зона – це область материкової мілини, розташовується в зоні прибою

Припливно-відпливна (літоральна) зона – це область материкової мілини, яка під час припливу покривається водою і оголюється під час відпливу

Продукція - характеризує продуктивність певної групи організмів або навіть одного виду протягом року.

Промисел риби та інших водних живих ресурсів - вид спеціального використання риби та інших водних живих ресурсів для виробництва харчової, технічної, кормової, медичної й інших видів продукції.

Промислове рибальство – вид спеціального використання живих ресурсів, які перебувають у стані природної волі, шляхом їх вилучення (вилову, добування, збирання) із природного середовища з метою задоволення потреб населення і народного господарства країни.

Промисловий запас – це риби всіх промислових видів, які досягли промислових розмірів.

Прохідні риби – риби, які для розмноження мігрують із морів у ріки, рідше – з рік у моря.

Псамофіли – риби, які розмножуються, відкладаючи ікру на пісок, іноді прикріплюють її до корінців рослин. До цієї групи риб належать пічкур, голець, уклея, багато бичків.

Псевдоабіссальна зона – це область материкової мілини та частина шельфу, де відсутні рослини.

Р

Район промислу - рибогосподарський водний об'єкт або його частина, в яких проводиться промисел риби та інших водних живих ресурсів.

Ракоподібні - широко розповсюджена форма безхребетних тварин, які зустрічаються у відкритій частині океану, прибережних морських водах, у внутрішніх водоймах. Найбільше промислове значення мають десятиногі раки, які поділяються на плаваючих (креветки) і плазунів (камчатський краб, справжні краби, лангусти, омари, річкові раки).

Раціональна експлуатація – це дуже важливий метод підвищення продуктивності популяцій промислових організмів.

Регулювання промислу (рибальства) - визначення районів, строків лову, типів і параметрів знарядь лову, способів вилучення, порядку та умов встановлення лімітів вилучення риби й інших водних живих ресурсів з рибогосподарських водних об'єктів.

Річка – водотік, що має русло у межах створеної ним долини і живиться за рахунок поверхневого і підземного стоків їх басейнів. Річка з притоками утворює річкову систему (водозбір), характер і розвиток якої зумовлені геологічною будовою, рельєфом, кліматом і розмірами басейну.

Риба та інші водні живі ресурси (водні біологічні ресурси) - сукупність організмів, життя яких неможливе без перебування (знаходження) у воді. До водних живих ресурсів належать прісноводні, морські, анадромні та катадромні риби на всіх стадіях розвитку, круглороті, морські ссавці, водні безхребетні, у тому числі молюски, ракоподібні, черви, голкошкірі, губки, кишковопорожнинні, наземні безхребетні у водній стадії розвитку, водорості та інші водні рослини.

Рибальство (підгалузь рибного господарства) - промисел риби та інших водних живих ресурсів у рибогосподарських водних об'єктах.

Рибальство – у відповідності до ст. 25 Закону України “Про тваринний світ” рибальством вважається добування риби та водних безхребетних. На території України відповідно до законодавства може здійснюватися промисловий, любительський (аматорський) та спортивний лов риби та інших водних живих ресурсів. Під рибальством також розуміють полювання на таких морських тварин, як наприклад різні види молюсків, кальмарів, восьминогів, морських черепах, жаб і деяких інших їстівних морських безхребетних.

Риби – клас, що об'єднує близько 40 тисяч видів різних тварин, пристосованих до водного середовища з кінцівками у вигляді плавців, зябровим диханням і непостійною температурою тіла.

Риби-меліоратори – види риб, які використовуються людиною для зміни деяких характеристик водойм у необхідному для неї напрямку. Наприклад, хижаки (судак, щука) можуть використовуватися у рибогосподарських водних об'єктах для визволення водойм від дрібної мало цінної, смітної риби та поліпшення умов існування інших цінних видів риб, рослиноїдні (білий амур, товстолобик) використовуються для очищення водойм (ставів, каналів, водосховищ тощо) від надмірного заростання водною рослинністю.

Рибне господарство – галузь господарства, до якої належить добування, переробка, відтворення і збільшення запасів риби та інших організмів у природних і штучних водоймах.

Рибництво – природне і штучне відтворення цінних видів водних

живих ресурсів, вирощування рибопосадкового матеріалу, товарної продукції у природних водоймах, ставових, індустріальних, лиманних і озерно-товарних господарствах. Підгалузь рибного господарства країни.

Рибницьке господарство – єдиний майновий комплекс, до складу якого входить рибогосподарська технологічна водойма або їх комплекс, гідротехнічні споруди, інші споруди (пристрої), будівлі, устаткування, інвентар тощо, земельні ділянки, призначені для розведення, утримання і вирощування об'єктів аквакультури.

Рибні угіддя – будь-який водний простір (озеро, став, водосховище, річка, лиман, море тощо), де знаходиться риба в такій кількості, що її можна по-господарськи використовувати.

Рибовловлювач – гідротехнічна споруда, яка становить собою розширену частину водозбірного каналу, розташовану нижче від лежача донного водоспуску. Служить для перепуску риби з рибоводних ставків.

Рибоводно-біологічне обґрунтування – комплекс заходів, які дозволяють дізнатися про гідрохімічний, гідробіологічний стан водойми, його іхтіофауни і на підставі отриманих даних дати рекомендації щодо зариблення об'єкта.

Рибогосподарські водні об'єкти – моря із затоками, лиманами та естуаріями; ріки з їх додатковими системами (озера, бухти, затоки, канали, гирла, протоки, водосховища, які мають постійний або тимчасовий зв'язок з рікою, плавнями або тимчасовими водними об'єктами, а також усі протоки у межах розповсюдження максимальних паводків ріки)

Рибозагороджувач – спеціальні ділянки водостоків, що служать перешкодою для попадання риби у небезпечну для неї зону.

Рибозбірно-осушувальний канал - канал, розташований у ложі рибогосподарської технологічної водойми і призначений для відведення води з неї, осушування поверхневого шару ґрунту дна водойми та орієнтованого руху об'єктів аквакультури з водойми до рибовловлювача під час технологічного скиду води.

Риболовні знаряддя – пристрої, які використовують у промисловому, спортивному і любительському рибальстві; відціджувальні (трал, закидний та капшуківий невід), обчарунковувальні (дрифтерна і ставна сіті), рибонасоси, пастки (ятері і мережі), сачки, піднімальні сіті, гачкові: вудки, спінінги, жерлиці, кружки, перемети тощо.

Рибництво (підгалузь рибного господарства) - розведення і вирощування риби та інших водних живих ресурсів у спеціально створених штучних умовах або визначених для цього рибогосподарських водних об'єктах.

Рибогосподарські водні об'єкти - озера, річки, моря з лиманами та естуаріями, водосховища, ставки, а також окремі технологічні водойми, які

використовуються або можуть використовуватися для розведення, вирощування, відтворення та (або) вилову риби та інших водних живих ресурсів, де господарська діяльність усіх учасників водогосподарського комплексу обмежується в інтересах рибного господарства.

Рибогосподарське підприємство (рибницьке, рибальське, рибопереробне) - суб'єкт підприємницької діяльності, основними видами діяльності якого є вилов (збирання), відтворення, вирощування, переробка риби та інших водних живих ресурсів і продукції з них, а сума, одержана від її реалізації або її окремого виду, перевищує 50 відсотків загальної суми валового доходу підприємства.

Рибне господарство - галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання риби та інших водних живих ресурсів, їх вилучення (вилов, добування, збирання) та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової, медичної й іншої продукції для задоволення потреб населення.

Рибопродуктивність — це властивість утворювати (продукувати) за деякий час (місяць, сезон, рік тощо) певну кількість органічних речовин у вигляді продукції риб.

Рибопродуктивність ставків – це приріст живої маси риби, отриманої з одиниці площі водоймища за вегетаційний період.

Рибопродуктивність водойми – властивість водойми відтворювати протягом певного часу величину біомаси риб. Показником рибопродуктивності водойми є промисел.

С

Садок – 1) при аматорському рибальстві пристрій для збереження живої риби у воді; 2) пристрій для утримання та вирощування водних живих ресурсів, побудований із металевих, синтетичних, інших сітчастих та їм подібних матеріалів, закріплених до стаціонарних або плавучих споруд.

Сапробіонти – організми, які мешкають у забруднених органічними речовинами водах. Біологічні індикатори міри насиченості води органічними речовинами. Розрізняються полі-, мезо-, й олігосапроби.

Сапробність – установлений за складом біоценозів ступінь чистоти або забруднення води внаслідок розкладання органічних речовин

Світовий океан – це безперервна водна оболонка земної кори (океаносфера), що оточує материки. Він становить 70,8 % (361 млн. км²) земної поверхні, у ньому зосереджено 96,5 % (1370 млн. км³) усіх вод планети.

Свингер – допоміжний риболовний пристрій, який створює

натягання волосіні та вказує в якому напрямку рухається риба. На сьогодні найбільш популярні свингери двох типів: на основі важеля, який хитається, та на основі важеля регулювання натягання.

Сітки риболовні – знаряддя для лову риби. Розрізняють сітки ставні і плавні, а за конструкцією – одностінні, двостінні і тристінні. Останні два види називають ріжовими.

Снасточка – рибальське пристосування для лову на мертву рибку, укріплену на повідку.

Ставна сітка являє собою одне або декілька прямокутних сіткових полотен, посаджених на верхню, нижню і іноді на бічні підбори. Підбори закінчуються приухами, за допомогою яких сітки з'єднують між собою в сітковий порядок.

Ставний невід – знаряддя для лову риби, принцип роботи якого базується на тому, що риба вільно заходить у сітковий пристрій, який встановлюється на дні водойми.

Структура популяції – це співвідношення чисельності і біомаси вікових і розмірних груп в стаді тварин, це характер статевого дозрівання і співвідношення статевозрілої (нерестова популяція або нерестова частина популяції) і нестатевозрілої частин стада, це характер старіння і співвідношення старих особин з іншою частиною популяції.

Субліторальна зона – це область материкової мілини, яка простягається до нижньої межі поширення донних рослин

III

Таксон – група організмів, пов'язаних тією чи іншою мірою ступенем спорідненості, і достатньо відокремлена для того, щоб їй можна було присвоїти певну таксономічну категорію. Термін широко використовується у систематиці рибоподібних і риб.

Твістер – штучна риболовна принада з м'якого пластику (від англ. Twister – той, що звивається), яка імітує різних черв'яків та складається з кільчастого тіла й плаского вигнутого хвоста, який при русі робить хвилеподібні коливання.

Теплолюбні риби – групи риб, основні життєві функції яких (харчування, ріст, розмноження) проходять за температур води у діапазоні 15-20⁰С і вище.

Трофічність водойми – те ж, що й кормність водойми. Наявність рослин і тварин, придатних для споживання риб.

Туводні риби – риби місцевої фауни, які перебувають у водному об'єкті до початку здійснення в ньому заходів із штучного розведення, вирощування водних живих ресурсів та їх використання.

Товарне рибництво - вирощування у спеціально створених штучних умовах або визначених для цього рибогосподарських водних об'єктах товарної риби та інших водних живих ресурсів, що реалізуються населенню або використовуються рибопереробними підприємствами як сировина.

Товарне рибництво – це вирощування гідробіонтів (прісноводних і солонуватоводних) у контрольованих умовах до товарної маси з молоді, отриманої в результаті штучного відтворення.

Трали - знаряддя лову у вигляді мішка, які буксирують у воді за допомогою суден.

У

Угруповання – живі організми всіх видів, що населяють певний простір.

Уловистість – кількість особин риб, які потрапили у знаряддя лову за одиницю часу. Зазначений термін слугує мірою для порівняння чисельності риб при відносних методах обліку. Є оціночним показником ефективності дії того чи іншого знаряддя лову.

Ультраабіссаль – це зона глибоководної частини океану, яка включає материковий схил і ложе, на глибинах понад 6000 м

Ультраабіссапелагіаль – це верхній шар води морів і океанів, тобто пелагіаль, глибше абіссапелагіалі

Уріз (кодола) – мотузка, за яку тягнуть невід.

Урочище – однорідна ділянка місцевості, відокремлена природними межами, формується на основі якої-небудь форми рельєфу, розташована на однорідному субстраті і об'єднується спрямованістю фізико-географічних процесів (наприклад, верховий болотний масив, байрак тощо).

Уріз води – межа води на березі водного об'єкта (берегова лінія).

Улов - обсяг вилученої риби та інших видів водних живих ресурсів у кількісному чи ваговому виразі.

Улов можливий (допустимий) - прогнозна величина обсягу вилучення видів або груп риби та інших видів водних живих ресурсів у межах ліміту.

Ф

Фактори виробництва – ресурси, необхідні для виробництва товарів або послуг. Класичними факторами виробництва є робоча сила (всі розумові та фізичні здібності людей), природні багатства (земля, водні ресурси тощо), капітал (наявні, вироблені засоби виробництва, а також фінансовий капітал). Четвертим фактором вважається підприємливість, яка об'єднує попередні три фактори.

Фактори середовища – рушійні сили процесів, які відбуваються у навколишньому середовищі, визначаючи їх характер або окремі риси. Основні групи факторів середовища – абіотичні, біогенні, антропогенні.

Фарватер – 1) штучний або природний прохід для суден серед навігаційних небезпек, огорожений знаками навігаційного обладнання морських (річкових) шляхів: буями, віхами, створами тощо; 2) безперервна смуга води певної глибини, не меншої від наперед заданої величини, що сполучає які-небудь водні простори, або взагалі найбільш глибока смуга даного водного простору, все одно де – в річці, в затоці, протоці або на відкритому плесі. Поняття про фарватер може відноситися тільки до прибережних вод, тобто до тих, де глибини можуть бути такі малі, що представляють небезпеку для судноплавства.

Фітобентос – сукупність рослинних організмів, які живуть на дні водойми, рослинний бентос.

Фітопланктон – сукупність мікроскопічних рослинних організмів (здебільшого одноклітинних водоростей), які є складовою планктону.

Фітофіли – риби, що розмножуються серед рослин, відкладають ікру (як правило, клейку) в стоячій або слаботекучій воді на вегетуючі або відмерлі рослини. До цієї групи риб належать щука, окунь, сазан (короп), лящ, плоскирка, плітка.

Флуктуації – це коливання чисельності поколінь різних років народження, виражені у різних видів риб далеко не однаковою мірою.

Х

Харові водорості – нижчі, м'які підводні макрофіти (*Chara* sp., *Nitella* sp.), що утворюють щільні зарості на дні водойми і є біологічним індикатором вмісту кальцію на дні й у воді.

Харчова конкуренція – конкуренція між різними видами риб або одного виду, але різного віку, відносно кормової бази водойми або штучного корму.

Харчовий (трофічний) ланцюжок – набір взаємовідношень між різними групами організмів, які визначають послідовність перетворення біомаси і енергії в екосистемі. Наприклад, енергія сонця служить джерелом енергії для рослин, яка служить їжею для худоби, яка, у свою чергу, служить їжею людині.

Хижацтво – форма біотичних взаємозв'язків, в основі яких лежать трофічні зв'язки і при цьому один вид (хижак) поїдає особин другого виду (жертва).

Ходова риба – риба, яка йде зграями на нерест, нагул чи зимівлю.

Ц

“Цвітіння” води – масовий розвиток фітопланктону, що спричиняє зміну забарвлення води від зеленої і жовто-бурої до червоної, значне погіршення умов існування у водоймах, особливо кисневого режиму, що може призвести до літнього замору риби. Однією з основних причин “цвітіння” води є знаходження у водоймі синтетичних миючих засобів, органічних забруднювальних речовин та фосфоромістких добрив. Інтенсивність визначають за біомасою водоростей: слабка – 0,5-0,9 мг/дм³, помірна – 1,0-9,9; інтенсивна – 10,0-99,9; гіперцвітіння – більше 100 мг/дм³. Шар води, що цвіте, може досягати 10-15 см завтовшки.

Цівка – частина риболовного гачка, призначена для утримування насадки або наживки.

Цьоголітки (цьогорічки) – риба народження поточного року. Термін частіше використовують у рибництві. Позначають 0⁺.

Ч

Частак – сітка з дрібновічкової делі (переважно 22 мм), яку можна використовувати як для ставного чи плавного лову, а також як волок. Застосовують на мілких ділянках річок, косах тощо для лову дрібної, малоцінної риби (яльця, йоржа, окуня тощо). Часто використовується для лову живців.

Частикові риби (частик) – узагальнена промислова назва будь-якої риби, яку виловлюють ставними сітками і неводами (крім тюлькових), ятерами. Розрізняють дрібний (чехоня, плітка, тараня, синець, окунь) і крупний (сазан, лящ, судак, товстолобики) частик.

Червона книга – офіційний документ неурядових організацій, який

містить анотований і ілюстрований перелік рідкісних і зникаючих видів живих організмів, які потребують охорони. Червоні книги бувають міжнародні, національні і регіональні.

Ш

Шельф – це материкова мілина з дуже плавним і невеликим зниженням дна до глибини 200 м

Швидкість зростання – цей показник залежить від ряду причин - стану кормової бази, чисельності популяції і т.д. Від змін швидкості росту залежить неодноразовість статевого дозрівання і чисельність вперше дозріваючих особин, що вступають в промислове стадо, тобто **чисельність поповнення**.

Штучне розведення (відтворення) водних біоресурсів - діяльність з розведення (відтворення), вирощування об'єктів аквакультури, пов'язана з їх подальшим вселенням у водні об'єкти (їх частини) для відновлення природних популяцій, поповнення запасів водних біоресурсів та збереження їх різноманіття.

Щ

Щільність популяції – середня кількість особин на одиницю площі.

Ю

Ювеніли – організм у ранній стадії свого розвитку; до формування органів розмноження.

Ювенальний період – період життя риб, який передує статевому дозріванню, першій участі в нересті.

Я

Якірне грузило – частина оснастки, призначена для утримання риболовного поплавця на одному місці за рахунок взаємодії з ґрунтом. Повністю або частково усуває негативний вплив течії, вітру або хвиль на поплавець, з яким воно з'єднано через основну волосінь.

Якість – це сукупність властивостей і характеристик продукції, які надають їй здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби.

Якість води – характеристика складу і властивостей води, яка

визначає її придатність для конкретної мети використання.

Якість середовища – ступінь відповідності природних умов і функцій природних і перетворених людиною екосистем із метою підтримання здорового для неї середовища, постійного і динамічного відтворення живих організмів і інших утворюючих середовище компонентів, а також потреби збереження збалансованого обміну речовин між людиною і природою.

Ял – гребно-парусна шлюпка з транцевою кормою, як правило, відносно коротка та широка.

Ярусність угруповань – вертикальне розташування природних угруповань на яруси, що зумовлено потребами організмів в сонячному світлі, воді та їжі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Савусін В.П., Шекк П.В., Крюкова М.І. Конспект лекцій. ОДЕКУ, 2012 р., 90 стор.
2. Шекк П.В., Крюкова М.І. Рибальство: методичні вказівки для лабораторних робіт. ОДЕКУ, 2012. 52 с.
3. Шекк П.В., Крюкова М.І. Рибальство: методичні вказівки для СРС. ОДЕКУ, 2012. 18 с.
4. www.library-odeku.16mb.com

Додаткова

1. Мельников В.И. Устройство орудий лова и технология добычи рыбы, М.: Агропромиздат, 1991. 384 с.
2. Новиков Н.П. Серобаба И.И. Стратегия использования биоресурсов Черного моря на современном этапе. Керчь: «Рыбное хозяйство Украины», 2001. 56 с.
3. Серобаба И.И. Малышев В.И. Проблемы сохранения экосистемы и рационального использования биоресурсов Азово-Черноморского бассейна. Керчь: «Рыбное хозяйство Украины», 2001. 56 с.
4. Моисеев П.А. Биологические ресурсы Мирового океана. М.: «Пищевая промышленность», 1969. 339 с.